

LAKIALOITE 13/2010 vp

Laki puoluelain ja ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tämä on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 6/2010 vp puoluelain ja ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain sekä rahankeräyslain muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on lisätä puoluerahoituksen avoimuutta sekä ehkäistä korruptiota ja epäasiallisiin sidonnaisuuksiin perustuvaa vaikuttamista puolueiden toimintaan. Aloitteessa ehdotetaan hallituksen rinnakkaisesta esityksestä poiketen ehdokkaan sekä puolueen vaalirahoituksen mediamainontakulujen rajoittamista lailla myös yksittäisten vaalikampanjoiden osalta.

Lakialoitteen mukaan puolueen vaalikampanjan mediamainontakulut eivät saa ylittää kunta- ja eurovaaleissa kummassakaan 500 000 euroa, eduskuntavaaleissa 1 miljoonaa euroa ja presi-

dentinvaalissa 1 miljoonaa euroa kierrosta kohden. Yksittäisen ehdokkaan vaalikampanjan mediamainontakulut eivät puolestaan saa kunnallisvaaleissa ylittää 10 000 euroa, eduskuntavaaleissa 50 000 euroa, europarlamenttivaaleissa 80 000 euroa eivätkä presidentinvaalissa 1 miljoonaa euroa vaalikierrosta kohden. Sellaisella puolueella, joka ei aseta omaa ehdokasta, mediatkulut saavat olla korkeintaan 500 000 euroa. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan säädettäväksi hallituksen esityksestä poiketen vähintään kuukautta ennen vaalipäivää annettavasta pakollisesta vaalirahoituksen ennakoilmoituksesta, jossa on oltava suunnitelma vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista.

PERUSTELUT

Vaalirahoituksen valvonnan uudistamista valmistellut Tarastin työryhmä ehdotti kampanjakattosummia sekä puolueille että yksittäisille ehdokkaille. Ehdotukset koskivat vaalikampanjoiden kuluja sanoma-, aikakaus- ja ilmaisjakkalehdissä, radiossa, televisiossa, internetissä, mainosten suorajakelussa, maksullisessa ulkomainonnassa ja muussa maksullisessa mediassa. Lakiesitystä valmistellut hallitus päätti kuitenkin jättää kampanjakaton pois vastoin asiaa selvittäneen toimikunnan ehdotusta. Kampanjakoh- tainen katto puolueiden vaalimainonnassa olisi ollut tehokkain tapa rajoittaa rahan valtaa vaalikampanjoissa. Kansainvälisesti on olemassa lukuisia esimerkkejä siitä, että vaalibudjettien koolle on asetettu rajoituksia. Muun muassa Kanadassa, Ranskassa, Italiassa ja Portugalissa on

käytössä eriasteisia rajoituksia vaalibudjettien koolle.

Lakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi myös yksittäisten ehdokkaiden vaalikampanjan kuluille euromääräiset ylärajat. Kansanedustajien ja varaedustajien ilmoitetut kampanjointikustannukset ovat nousseet viime vuosina rajusti. Kun vuonna 2003 keskimääräinen kampanja maksoi reilut 23 000 euroa, oli tuo summa vuonna 2007 jo 39 700 euroa. On hyvä huomata, että yllä olevat summat ovat keskimääräisiä ja ehdokkaiden kampanjoissa on ollut myös huomattavasti suurempia summia käytössä.

On selvää, että kallistuvat vaalikampanjat asettavat erilaisista taloudellisista lähtökohdista tuleville ihmisille eriasteiset kynnykset asettua ehdokkaaksi ja ne myös vääjäämättä osittain ovat vaikuttamassa valituksi tulemiseen. On

myös olemassa riski, että huomattavan suuri rahankäyttö voi aiheuttaa sidonnaisuuksia. Sen johdosta vaalikampanjoille on asetettava katto-rajat niin puolueiden kuin yksittäisten ehdokkaidenkin kohdalla.

Lisäksi aloitteessa ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus laatia ja toimittaa ennakoilmoitus vaalirahoituksesta valvovalle viranomaiselle vähintään kuukautta ennen vaalipäivää. Ehdotuksella halutaan lisätä ehdokkaiden vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä ja tuoda äänestäjille tärkeää lisätietoa myös ehdokkaan taloudellisista tuki-joista ennen vaalipäivää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

puoluelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 10 päivänä tammikuuta 1969 annetun puoluelain (10/1969) 8, 9, 9 a ja 10—12 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 ja 9 a § laissa 1048/1986, 9 § laeissa 1/1973 ja 1007/1989 ja 10 §:n 2 momentti laissa 653/1992, sekä

lisätään 1—7 §:ään uusi otsikko, lakiin uusi 8 a—8 c ja 9 b—9 g § sekä 13 §:ään uusi otsikko seuraavasti:

1—8, 8 a, 8 b, 9 ja 9 a §
(Kuten HE)

9 b §

Ilmoitettavat tiedot vaalikampanjan kuluista ja rahoituksesta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Ehdokkaan tai presidentinvaalissa ehdokkaan asettaneen puolueen ja ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen tai tämän varamiehen on toimitettava viimeistään kuukausi ennen vaalipäivää, kuitenkin aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon laatimisen jälkeen, Valtiontalou-

den tarkastusvirastolle ennakoilmoitus, joka sisältää suunnitelman vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista.

Valtiontalouden tarkastusvirasto julkistaa ennakoilmoitukset viipymättä ilmoitusrekisterissä.

(5—7 mom. kuten HE:n 3—5 mom.)

9 c §

Kampanjakatto

Puolueen, sen piirijärjestön tai avustuspäätöksessä tarkoitettun muun yhdistyksen vaalikampanjan yhteenlasketut kulut sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televi-

siossa, internetissä, mainosten suorajakelussa, maksullisessa ulkomainonnassa ja muissa vastaavissa maksullisissa medioissa eivät saa ylittää eduskuntavaaleissa 1 miljoonaa euroa, kunta- ja eurovaaleissa kummassakaan 500 000 euroa ja presidentinvaalissa 1 miljoonaa euroa kierrosta kohden.

9 d—9 g §
(Kuten HE:n 9 c—9 f §)

10—13 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki

ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ehdokkaan vaalirahoituksesta 24 päivänä huhtikuuta 2009 annetun lain (273/2009) 4, 6 ja 12 §, sekä
lisätään lakiin uusi 11 a § seuraavasti:

4 §

Ehdokkaan vaalirahoituksen rajoitukset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Ehdokkaan ja hänen tukiryhmänsä vaalikampanjan yhteenlasketut kulut sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa, internetissä, mainosten suorajakelussa, maksullisessa ulkomainonnassa ja muissa vastaavissa maksullisissa medioissa eivät saa ylittää kunta-vaaleissa 10 000 euroa, eduskuntavaaleissa 50 000 euroa ja Euroopan parlamentin vaaleissa 80 000 euroa. Presidentinvaalissa yhden ehdok-

kaan vaalikampanjan yhteenlasketut mediakulut saavat olla korkeintaan 1 miljoona euroa vaalikerrosta kohden. Sellaisella puolueella, joka ei aseta omaa ehdokasta, mediakulut saavat olla korkeintaan 500 000 euroa.

(4—6 mom. kuten HE:n 3—5 mom.)

6, 11 a ja 12 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 25 päivänä maaliskuuta 2010

Eero Heinäluoma /sd
Maarit Feldt-Ranta /sd
Raimo Piirainen /sd
Merja Kuusisto /sd

Tarja Filatov /sd
Tuula Väättäinen /sd
Marko Asell /sd
Antti Vuolanne /sd

LA 13/2010 vp — Eero Heinäluoma /sd ym.

Lauri Kähkönen /sd
Jacob Söderman /sd
Tuula Peltonen /sd
Katja Taimela /sd
Pauliina Viitamies /sd
Päivi Lipponen /sd
Susanna Huovinen /sd
Anneli Kiljunen /sd
Heli Paasio /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd

Reijo Laitinen /sd
Jukka Gustafsson /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Sinikka Hurskainen /sd
Saara Karhu /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Jouko Skinnari /sd
Rakel Hiltunen /sd
Matti Ahde /sd